

Motion till riksdagen 2025/26:3556

av **Peter Hultqvist m.fl. (S)**

Totalförsvarets beredskap

Innehåll

Förslag till riksdagsbeslut	2
Motivering	10
Totalförvarsprincipen är grunden i det svenska försvaret	11
Utvecklingen av det militära försvaret	13
Logistiska förutsättningar för vår region	16
Ukraina – en kamp för hela Europas frihet	17
U-båtsförmåga och stridsflyg – Unika svenska förmågor i utveckling	19
Svensk försvarsindustri för produktion, innovation och export	20
Stärk värnplikten	22
Två nya regementen för en förstärkt krigsorganisation	23
Försvarsmaktens viktigaste resurs	25
Hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna	26
Explosiva varor	27
Det civila försvarets styrka är hela Sveriges styrka	27
Beredskapssjukhus	31
Försörjningstrygghet och beredskapslager	32
Samhällets krisberedskap	33
Näringslivets beredskap	35

ID-brickor	35
Beredskapsskatt	35
Internationella insatser och samarbeten	36
Sverige som rymdnation	37
Ekonomiskt försvar, utrikeshandel, värdekedjor, råvaror och kritiska komponenter	39
Cyberpolitiken	40
Signalspaning och underrättelse grunden i ett robust försvar	41
Digitalisering och artificiell intelligens	41
Det ryska hybridhotet	42
Det psykologiska försvaret är avgörande för totalförsvaret	44

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett starkt totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka försvarsutgifterna med ett starkt fokus på ökad operativ militär förmåga och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och införa en beredskapsskatt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är prioriterat att den samlade krigsorganisationen fortsätter att öka, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta två nya armébrigader efter 2030 och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett nytt regemente i Kiruna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett nytt regemente i Kvarn och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en ny operativ amfibiebataljon på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera brigadluftvärn på Gotland och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla Sveriges luftvärn för både basskydd och befolkningsskydd och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla långräckviddig förmåga och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet värnpliktiga år 2030 bör uppgå till 12 000 och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka förmåga till mobilisering i det militära försvaret och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att som ett mer långsiktigt mål uttala fullföljandet av 20 000 värnpliktiga per år och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelbundna repetitionsövningar för krigsplacerade värnpliktiga och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personalreserv utnyttjas effektivt för krigsplacering och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för en senareläggning av det tredje utbildningsåret på officersutbildningen så att trupptjänstgöring infaller direkt efter andra året och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att andelen reservofficerare som används vid värnpliktsutbildning utökas och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till att samarbeta med den finska försvarsmakten när det gäller utbildning av värnpliktiga och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett avtal med Finland om officerare i värnpliktsutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en visselblåsarfunktion för värnpliktiga och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den fysiska förmågan hos befolkningen och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för Försvarsmakten att ge de anställda goda villkor för att kunna rekrytera officerare, soldater och sjömän och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att GSS/K- och GSS/T-soldater i ökad utsträckning bör användas vid värnpliktsutbildning och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja Försvarsmakten i att undanröja hinder för reservofficerare och tidvis anställd personal att tjänstgöra i Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge reservofficerare rätt till tjänstledighet från civilt arbete och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de värnpliktigas dagarsättning bör höjas i enlighet med förslag ifrån SOU 2025:86 Redo! Utredning om personalförsörjningen av det militära försvaret och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kadetters villkor och ersättning och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en snabb översyn av ersättningssystemet inom hemvärnet bör genomföras i syfte att förbättra möjligheterna till rekrytering och tjänstgöring och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av operativ samordning mellan Sverige, Finland och Norge när det gäller försvaret av Nordkalotten och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna för ett gemensamt finsk-svenskt amfibieförband som kan agera i kustnära områden och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta territorialförsvarsförband syftande till försvar av försörjningslinjer, underhåll och logistik och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på ökad förmåga till basskydd inom flygvapnet och marinen och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla en bred drönarkompetens och utvecklingsprogram inom Försvarsmakten som syftar till att ha en integrerad kompetens i förbanden och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbutreda vilka satsningar som krävs för att marinen i ökad utsträckning ska kunna upprätthålla sjökontroll och agera i ett vidgat operationsområde samt kunna utöva sjöfartsskydd i kris och krig och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna transportmöjligheter till Finland, Baltikum och Polen i händelse av kris eller krig och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värdera frågor som rör volymerna av fartyg, helikopter samt drönar- och luftvärnskapaciteter och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värdera effekter av samarbete med andra länder gällande fartyg, helikopter samt drönar- och luftvärnskapaciteter och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stegvis utöka förmågan till ubåtsjakt och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera produktion av ytterligare en svensk ubåt och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid sidan om Natos planering prioritera en förstärkt roll för Joint Expeditionary Force (JEF) i Norden-Baltikum, såväl armén, flygvapnet som marinen, och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom JEF (coalition of the willing) bygga förmåga till insatser med kort varsel och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sträva efter att kontinuerligt bidra i fredsbevarande FN-missioner och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna svensk rådighet över utvecklingen av nästa generations stridsflyg och tillkännager detta för regeringen.

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad samexistens mellan Försvarsmakten och samhället i övrigt och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja Försvarsmakten i att aktivt arbeta med jämställdhet och inkludering för strävan mot en än mer diversifierad personalsammansättning och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttala som målsättning att 40 procent av Försvarsmaktens anställda ska utgöras av kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för hemvärnssoldater genom utökade övningsmöjligheter, stärkt materielförsörjning och höjd ersättning och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en samlad nationell strategi för veteranpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en likvärdig samverkan mellan Försvarsmakten, kommuner och regioner kring veteraner och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra frivilligorganisationernas roll i totalförsvaret i nära dialog med MSB och länsstyrelserna och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge frivilligorganisationerna långsiktiga och stabila ekonomiska förutsättningar med treåriga avtal och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och bredda rekryteringen till hemvärdet och de frivilliga försvarsorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att instruktörer i frivilliga försvarsorganisationer bör ha rätt till tjänstledighet och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd och materiel till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en samlad plan för ersättning av det militära materiel som utgör stöd till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.

57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att direkta statliga ekonomiska garantier uttalas för produktion med inriktning på att stödja de ukrainska krigsansträngningarna och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det måste ske en effektiv uppföljning av de omfattande materielbeställningarna och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på en snabb översyn av reglerna för upphandling av försvarsmateriel syftande till att underlätta direktupphandling från svensk försvarsindustri och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en försvarsindustriell avsiktsförklaring med Finland och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga rätt logistiska förutsättningar för Sveriges särskilda roll som transitland för trupp och materiel och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av en ny svensk exportstödsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av en nationell försvarsindustrisamordnare och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett statligt deläggande i Saab initieras i förhållande till nuvarande ägarstrukturer och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statligt deläggande uttalas vara en strategisk möjlighet att utveckla och stabilisera svensk försvarsindustri och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska staten långsiktigt bör garantera sig om inflytande och kontroll över samtliga väsentliga säkerhetsintressen och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges civila försvar och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad beredskap i transportsektorn och tillkännager detta för regeringen.

69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad beredskap i energisektorn och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge MSB tillsammans med berörda aktörer uppdraget att inleda etableringen av beredskapslagring för ett antal prioriterade områden och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Trafikverket i uppdrag att planera för nationell försörjning och prioritering av transporter och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka civilsamhällets strukturer som en del i befolkningens motståndskraft och till värn för demokratiska värden och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riksapotek för att säkra läkemedelsberedskapen och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om VMA i mobiltelefoner och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla verksamheten och stödet för civila insatspersoner och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommunerna rätt förutsättningar för att rusta sin beredskap och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den gemensamma nordiska beredskapen och samverkan vid kris och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter inom ramen för krisberedskapen fortsatt aktivt ska utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbyggnaden av samlingsplatser och skyddsrum och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbyggnad av civilplikt och tillkännager detta för regeringen.
81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nytt och förtydligat uppdrag för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och tillkännager detta för regeringen.

82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppföljning bör genomföras av MSB:s nya samordnande roll för kommunernas tillstånds- och tillsynsverksamhet för explosiva varor och tillkännager detta för regeringen.
83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för en nationell id-bricka och tillkännager detta för regeringen.
84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka landets räddningstjänster och deras rekrytering och tillkännager detta för regeringen.
85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt system för befolkningsskydd bör införas och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av lagen om skydd mot olyckor bör göras och tillkännager detta för regeringen.
87. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatanpassa krisberedskapen och tillkännager detta för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för totalförsvarsanalys uppdrag bör utökas till att också följa upp målen för samhällets krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.
89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt statligt räddningsverk bör inrättas och tillkännager detta för regeringen.
90. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny myndighet för ekonomiskt försvar och näringslivets integrering i totalförsvaret bör inrättas och tillkännager detta för regeringen.
91. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättande av beredskapssjukhus och tillkännager detta för regeringen.
92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka landets psykologiska försvar och tillkännager detta för regeringen.
93. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bildad befolkning för ökad motståndskraft och nationell säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
94. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna svensk signalspaningsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
95. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla den nationella förmågan i rymdfrågor och tillkännager detta för regeringen.
96. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera upphandlingsprocesser inom rymddomänen och tillkännager detta för regeringen.

97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa utvecklingen för den svenska cyberpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
98. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa Sveriges strategiska roll i teknikutvecklingen och säkerhet kring kritiska komponenter och tillkännager detta för regeringen.
99. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska statens kontroll över molntjänster och servrar där känslig information lagras säkras och tillkännager detta för regeringen.
100. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt förmåga och redundans i de svenska betalnings- och kontanthanteringssystemen och tillkännager detta för regeringen.
101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa GPS-störningar som terrorbrott samt koppla det till internationella efterlysningar och tillkännager detta för regeringen.
102. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbutreda möjligheten att förbjuda ryska staten och dess nätverk och intressen att äga företag, fastigheter och infrastruktur i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftigt försvåra och begränsa utfärdandet av ryska turistvisum till Sverige så att det i praktiken liknar ett förbud och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Totalförsvarsprincipen är grunden i det svenska försvaret

Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Antidemokratiska krafter med stort våldskapital inom och utom landets gränser hotar svenska liv, intressen, vår demokrati och frihet. Aldrig i modern tid har vi varit i större behov av ett starkt, effektivt och folkligt förankrat totalförsvar.

För oss socialdemokrater är det en självklarhet att Sverige ska ha ett totalförsvar av det svenska folket för det svenska folket. För socialdemokratin har totalförsvarsprincipen alltid varit grunden i försvars- och säkerhetspolitiken. När socialdemokratiska

regeringar under efterkrigstiden byggde upp ett av världens starkaste försvar och utvecklade några av världens mest avancerade operativa system, var det totalförsvarstanken som var bärande. Beredskapslager och fältsjukhus var lika viktiga som ubåtar och stridsflyg. Hela samhället engagerades i krisberedskap och förberedelser för eventualiteten att landet skulle försättas i kris, höjd beredskap eller i värsta fall krig. Näringslivets engagemang var lika viktigt som myndigheters och den folkliga förankringen för försvarets legitimitet och effektivitet lika viktig som soldaters motivation.

Omgående efter regeringsskiftet 2014 påbörjade den socialdemokratiska regeringen en kraftfull och målmedveten upprustning av hela totalförsvaret. Den satsningen måste fortsätta. Noteras bör att pilotprojektet på Gotland om en egen totalförvarsorganisation kan vara ett bra exempel vid utveckling av samordningen mellan det militära och civila försvaret i övriga landet. Samtliga delar av totalförsvaret har setts över, utredningar tillsatts, myndigheters regleringsbrev anpassats efter den ökade beredskapens krav, den allmänna värnplikten återinrättats, samarbeten med andra demokratiska stater har skapats, breddats och fördjupats. Det militära och civila försvaret är kommunicerande kärl och samexistensen behöver utvecklas för hur militära delar kan bidra till att stärka samhällets resiliens och i omvänd riktning. Försvarsmakten behöver tydliga politiska direktiv och styrningar för att kunna balansera sin verksamhet med samhällets behov och utveckling. Detta är avgörande för att säkerställa en effektiv samexistens och en långsiktig samverkan mellan försvarsförmågan och de civila samhällsfunktionerna. Det finns därför skäl att ytterligare utreda hur vi kan stärka det civila försvaret i synnerhet och samhällets robusthet i allmänhet. I land efter land ser vi nu hur politiken tar initiativ med liknande direktiv och styrningar, och mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget menar vi att Sverige bör gå samma väg.

Denna socialdemokratiska utgångspunkt bygger på vetskapen att hela samhällets mobiliseringskraft behövs för att möta en kris eller värsta fall ett väpnat anfall. Dagens verklighet ger detta förhållningssätt rätt. Totalförvarsprincipen prövas dagligen inte långt från Sveriges gräns. I krigets Ukraina samarbetar varje dag det militära och civila försvaret till skydd för liv, hälsa och samhällets funktionalitet. Enskildas uppfinningsrikedom och samhällets förmåga att snabbt anpassas till nya utmaningar och förändrade förhållanden skapar förutsättningar för att ett land under attack fortsatt kan visa motståndskraft och upprätthålla många viktiga samhällsfunktioner. Totalförsvaret

är det yttersta skyddet för vår demokrati, våra rättigheter och våra grundläggande värderingar.

Samhällets utveckling ska bestämmas demokratiskt genom fri åsiktsbildning och inte begränsas genom politisk, militär eller annan påtryckning från andra. Eftersom det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde kraftigt försämrats i och med Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina måste det militära och det civila försvaret på alla nivåer stärkas och våra internationella samarbeten stärkas och fördjupas.

Informationsutbyte, övning, planering och ökad beredskap är ledord nationellt likväl som internationellt.

Det militära och civila försvaret ska sammantaget ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap och uthållighet att det avhåller andra från att försöka angripa, kontrollera eller på annat sätt utnyttja svenskt territorium. För att detta ska vara möjligt är det nödvändigt att gällande försvarsbeslut genomförs, att vi bygger en effektiv försvarsmakt och avsevärt ökar den operativa effekten. Detta måste ske samtidigt som vi ska integrera svensk försvarsmakt i Nato och leva upp till de krav som kommer med detta. I detta perspektiv blir det nödvändigt att ha ett långsiktigt och uthålligt totalförsvar.

Utvecklingen av det militära försvaret

Grunden för att kunna åstadkomma fortsatt förmågeökning inom svensk försvarsmakt är stabilitet i de ekonomiska förutsättningarna. Basen för det arbete som idag utförs utgörs av försvarsbesluten 2015, 2020 och nu även försvarsbeslutet från 2025. Sammantaget innebär det att Försvarsmaktens ekonomiska resurser måste öka och till detta finns även den överenskomna totalförsvarsfonden som möjliggör för upprustningen. Men vi måste fortsätta utvecklingen och de ökade resurserna måste tydligt kopplas till krav på en ökad operativ förmåga. De socialdemokratiska regeringarna hade en strategi med två dimensioner.

Den ena handlade om uppbyggnad av den nationella försvarsförmågan och den andra om fördjupade försvarspolitiska samarbeten med andra länder. Det blev i praktiken en bra grund för ansökan om medlemskap i Nato. Denna strategi har skapat en ökad trovärdighet kring Sveriges förmåga att bidra i olika typer av kriser samt en insikt om de svenska förbandens kvalitet. Det svensk-finska samarbetet med dess operativa planering

bortom fred har också bidragit till ökad trovärdighet. Övningar där samverkan mellan armé, flyg och marinstridskrafter fördjupas är av väsentlig betydelse.

Till detta kommer behovet av att utveckla kompetens inom cyber och rymd, där förmågan att hantera denna typ av samverkan är avgörande för den militära effektiviteten. Samtidigt krävs en tydlig förstärkning av mobiliseringsförmågan inom Försvarsmakten, i nära samspel med logistik, ledning och spridning av förband, för att helheten i vårt försvar ska fungera effektivt.

Det nya säkerhetspolitiska läget belyser tydligt dessa frågor. Vi socialdemokrater har därför drivit på för att uppdaterade nationella säkerhetsanalysen och kalla in försvarsberedningen, med målet att på ett konstruktivt men samtidigt skyndsamt sätt pröva vilka delar av försvarsbeslutet som kan tidigareläggas.

2014 började Ryssland sitt krig mot Ukraina genom invasionen av Krimhalvön. Ryssland angrep redan 2008 Georgien. Ryssland visade att man inte står bakom en regelbaserad säkerhetsordning i Europa som bygger på folkrätten. När Ryssland sedan 2022 inledde det fullskaliga invasionskriget av Ukraina fortsatte förändringen av den säkerhetspolitiska situationen i vår del av världen. Sverige och Finlands Natomedlemskap blev en direkt följd av detta.

I Sverige och i övriga västvärlden måste vi förlika oss med att ryskt tänkande och omvärldsbetraktelse är annorlunda än vårt sätt att betrakta verkligheten. Ryssland har gått ifrån att vara ett auktoritärt styre till ett totalitärt. Natomedlemskapet höjer avskräckningsförmågan i förhållande till en kris eller konflikt i vårt omedelbara närområde, men det ställer också krav på att vi måste fortsätta stärka vår nationella försvarsförmåga och vara en trovärdig partner. Medlemskapet har öppnat möjlighet för ett samarbete i stor omfattning mellan de andra de nordiska länderna. Hela området i Skandinavien, från Arktis till Östersjön måste ses som en operativ enhet. Planeringen och uppgifterna måste byggas upp så att de olika armé-, flyg- och sjöstridskrafterna samordnas och grupperas på ett så effektivt sätt som möjligt. Rysslands nya förhållningsätt och den omkullkastade säkerhetsordningen för vår del i världen gjorde en omprövning av den militära alliansfriheten nödvändig för oss i Sverige.

Det är av avgörande betydelse att värna och vidareutveckla de transportförbindelser som idag finns mellan Sverige och Finland. Dessa förbindelser utgör en strategisk länk som bidrar till att stärka vår gemensamma beredskap, säkerhet och motståndskraft i en

tid då de säkerhetspolitiska förutsättningarna snabbt förändras. Genom att säkerställa robusta och tillförlitliga transportlösningar kan vi öka vår förmåga att upprätthålla nödvändiga flöden av resurser och stöd mellan länderna, något som är särskilt viktigt ur ett försvars- och krishanteringsperspektiv. Utöver detta är det av stor vikt att även utveckla transportmöjligheterna till Baltikum och Polen. Dessa länder utgör nyckelområden i den regionala säkerhetsstrukturen, och förbättrade transportförbindelser skapar bättre förutsättningar för samverkan, koordination och gemensam resiliens. På så sätt kan vi bidra till en starkare kollektiv förmåga att möta de utmaningar som vår del av Europa står inför.

Det samarbetet som Sverige och Finland tidigare byggde med USA, Storbritannien och inom ramen för Natos partnerskap blev i praktiken en bra plattform för medlemskapet. Samarbetet skapade trovärdighet och god insikt om våra förmågor. Kombinationen av att bygga nationellt försvar och samtidigt skapa förmågor tillsammans med andra var en riktig politik. Förmågan att ta emot stöd och hjälp från Nato och andra länder, bilateralt som multilateralt, måste förbättras. Svensk nationell planering måste utformas i linje med Natos planering. Frågor som förhandslagring, infrastruktur, baserande, ledning och skydd hanteras i detta sammanhang. Samordning och ledning i norra Skandinavien men också i den marina Östersjömiljön är centrala.

Ryssland kommer under lång tid framöver att utgöra ett allvarligt säkerhetspolitiskt hot för Europa och västvärlden. Den ryska oberäkneligheten och hoten ska vara dimensionerande för försvarsmakten och totalförsvarets uppbyggnad. Det är därför viktigt att vi har en militär styrka med hög avskräckningsförmåga med enighet i Nato och i EU. I Norden har vi en särskild förpliktelse att hjälpa varandra. Sverige har redan nu krigsplanläggning med Finland och har i en rad år fördjupat samarbetet, informationsutbytet och övningsverksamheten med övriga nordiska länder. Nu handlar det om att inom ramen för Norden, i förhållande till Baltikum och för hela Östersjöområdet skapa ett så starkt Nato som möjligt.

Det är Sverige tillsammans med övriga länder i vårt närområde som här utgör Nato. Vi ska därför stärka vårt nationella försvar i linje med artikel 3 i Natos fördrag. Det blir tillsammans med det kollektiva försvaret, enligt artikel 5, vårt bidrag. Det allt mer aktuella försvaret av nordkalotten bör bygga på en väl samordnad logistik och ledning där finska, svenska och norska stridskrafter samverkar inom ramen för Nato. En sådan samverkan kommer när den väl är upprättad att tydligt uppfattas som avskräckande i förhållande till en eventuell motståndare. Den stab som Sverige ansvarar för inom

ramen för Nato, förlagd Sodankylä i norra Finland är en viktig grund för en sådan utveckling.

Sverige ska ha en hög ambition i Nato, särskilt centralt är en effektiv planering i Norden som integreras i Natos planering. I praktiken innebär detta en så djupgående samverkan mellan svenska, finska och norska stridskrafter att de i praktiken kan agera som en gemensam enhet på nordkalotten. Det kommer att kräva en fördjupad ledningsförmåga för att samordna och det behöver integreras i Natos planering. Den marina helheten med Norges västkust, det svenska västerhavet, inloppet till Östersjön och situationen i Östersjön kommer att kräva gemensam planering mellan de nordiska länderna. Det handlar om att ha en sådan planering att en eventuell motståndare inte känner sig kunna agera på s.k. friytor. Exempelvis är kontrollen över västerhavet av stor strategisk betydelse när det gäller kontrollen av Östersjön. Öresundsregionen är därför militärstrategiskt väsentligt. I förlängningen handlar det om hur de olika Nato-medlemmarna runt Östersjön väljer att hantera sina styrkor i området.

Parallellt med den växande Nato-strukturen är det av stor vikt att vi, inom ramen för Joint Expeditionary Force (JEF), förstärker vårt engagemang i det nordiska och baltiska samarbetet. JEF utgör ett handlingskraftigt verktyg för att snabbt kunna agera i vår region, och bör ses som ett komplement till Nato snarare än en ersättning.

Förstärkningarna bör omfatta samtliga vapengrenar – mark-, sjö- och luftstridskrafter – för att på ett heltäckande sätt stärka vår förmåga att tillsammans med våra geografiska allierade bidra till stabilitet och säkerhet i vårt närområde.

En central styrka i JEF och det brittiskt ledda "Coalition of the willing" är att medlemsländerna kan planera för och fatta beslut om insats med kort varsel. Detta skapar en tydlig möjlighet till snabbare planering och genomförande av operationer, särskilt i situationer som kräver omedelbar respons på hot eller incidenter i vårt närområde. Genom att aktivt delta i och utveckla JEF-samarbetet stärker vi vår egen handlingsfrihet samtidigt som vi ökar den gemensamma beredskapen.

JEF ska därför ses som en viktig möjlighet till snabbinsatsförmåga som kompletterar de bredare strukturerna inom Nato. På detta sätt kan vi bidra till en robustare och mer flexibel regional säkerhet, där Sverige tillsammans med sina nordiska, baltiska och brittiska grannar – står bättre rustade att möta framtida utmaningar.

Logistiska förutsättningar för vår region

Sveriges geografiska läge gör vårt land till en central aktör för både nationell och regional säkerhet i Östersjöområdet. Gotland, Åland, Öresund och Västerhavet utgör tillsammans strategiska nyckelpunkter som måste kontrolleras för att säkra såväl våra egna som våra allierades intressen. Särskilt viktigt är skyddet av sjötransporter och försörjningslinjer till Finland och Baltikum, vilka i händelse av kris eller konflikt kommer att vara avgörande för uthållighet, förstärkningar och gemensamma operationer. För att kunna garantera detta krävs en samordnad militär förmåga som innefattar ubåtsjakt, luftvärn och stridsflyg för att skydda havs- och luftrum, samt ett förstärkt markförsvar som kan möta hot mot kritiska punkter och knutpunkter i infrastrukturen. Sverige har dessutom en särskild roll som transitland för trupp och materiel, vilket gör skyddet av järnvägar, vägar och logistiknoder till en strategisk uppgift av högsta prioritet.

En robust försvarsstruktur måste därför innefatta territorialförband med god kännedom om sin närmiljö, vilka kan bidra till logistik, underhåll och skydd av försörjningslinjer. Dessa förband utgör en viktig del av en förstärkt krigsorganisation och är avgörande för att skapa uthållighet över tid. Här spelar också Kustbevakningen en central roll som en integrerad del av den maritima säkerheten, särskilt i skyddet av sjöfarten och övervakningen av vårt territorialhav.

Sammantaget är det av yttersta vikt att Sverige utvecklar en sammanhållen förmåga tillsammans med allierade för att försvara de kritiska transportlederna i vårt närområde. Detta stärker inte bara vår nationella säkerhet utan bidrar också till stabilitet och säkerhet i vår region.

Sverige är att betrakta som en frontstat i Östersjöområdet. Därför behövs det en snabbutredning av vilka satsningar som krävs för att upprätthålla sjökontroll i ett vidgat operationsområde och, i vidare mening, stärka förmågan till sjöfartsskydd både i freds- och krigstid. Gotlands placering gör området till ett strategiskt mål, och den stridsgrupp som byggts måste utvecklas till en full taktisk enhet. Det nya regementet är en god grund för denna utveckling. Gotland ligger i friktionsytan mellan Ryssland och Sverige och skulle kunna bli ett mål för det som kallas strategisk utpressning. Därför måste satsningarna på Gotland fortsätta, bland annat genom att en operativ amfibiebataljon inrättas och att Gotland tillförs brigadluftvärn för att förstärka avskräckningsförmågan.

Ukraina – en kamp för hela Europas frihet

Rysslands folkrättsvidriga krigsföring i Ukraina har stöpt om det säkerhetspolitiska läget i Europa och det finns en stor enighet kring det faktum att detta olagliga invasionskrig i grunden har ändrat förutsättningarna för fred och stabilitet i Europa. I solidaritet med Ukrainas folk och som en del i det internationella svaret på Rysslands agerande finns det ett behov av att bistå Ukraina med både ekonomiska och materiella resurser. Det politiska stödet för detta bistånd är mycket brett och sedan kriget bröt ut har Sverige bistått med åtskilliga militära stödpaket.

Sverige ska fortsatt stödja Ukraina. Det är väsentligt med ett enigt Nato som med en stark insikt och vilja kan ta sig an denna svåra och långvariga konflikt. Stödet till Ukraina måste vara solitt och fast. Avgörande för Ukrainas uthållighet är att försörja landet med vapen och ammunition. Detta dels för att långsiktigt upprätthålla Ukrainas försvarsförmåga, dels för att klara nödvändig kvalitet, kapacitet och uthållighet i de bidragsgivande länderna. Den ryska strategin är att öka sin produktion av ammunition och annan krigsviktig materiel. Det visas tydligt genom att de ställt om sin industri för att matcha behovet, och den ryska strategin syftar därför till att nöta ut sin motståndare. Därför behöver Sverige och västvärldens stöd till Ukraina stärkas och utvecklas så länge som det krävs. Direkta statliga ekonomiska garantier behöver uttalas från den svenska regeringen för produktion med inriktning på att stödja de ukrainska krigsansträngningarna.

Från socialdemokratisk sida är vi fortsatt beredda att bidra till att stärka Ukrainas försvar. Att väga våra nationella behov för att upprätthålla försvarsförmågan i Sverige mot innehållet i de militära stödpaketen till Ukraina är en mycket svår och komplex fråga. Konsekvenserna av att skänka större volymer kvalificerad materiel är svåra att överblicka, både när det gäller den ekonomiska omfattningen vid anskaffning av ersättningsmaterial och när det gäller de risker som uppstår för svensk försvarsförmåga. Stödet till Ukraina måste vara ett långsiktigt åtagande där flera återkommande stödleveranser är naturliga. Ju mer avancerade materielsystem som ingår i försvarsmaterielstödet till Ukraina, desto större blir åtagandena för det svenska försvaret kring bl.a. utbildning, vidmakthållande och reservmaterial. Det krävs en särskilt sammanhållen strategi och plan för att ersätta det gap för svensk militär förmåga som uppstått i samband med vapenleveranserna och övrig materiel. Det är väsentligt med tanke på att substansen i riksdagens försvarsbeslut ska upprätthållas.

Det är angeläget att så snart det är möjligt fylla upp de svenska materiellagren efter hjälpen till Ukraina. Ledtider vid anskaffning av försvarsmateriel har alltid varit en utmaning. För utvecklingsprodukter är ledtiderna ännu mycket längre och det är en realitet som bör beaktas vid beslut. Det finns en risk att beslutsunderlagen till de militära stödpaketen inte fullt ut är transparenta och dessutom präglas av osäkra bedömningar av hur den av riksdagen beslutade militära förmågetillväxten påverkas på sikt.

Alla dessa osäkerheter ställer mycket stora krav på regeringen och Försvarsmakten i det fortsatta arbetet både vad gäller de avvägningar som görs och den information som oundgängligen måste lämnas till försvarsutskottet. Även avvägningarna måste vara transparenta och förankrade i förhållande till riksdagen. Regeringen bör vidta nödvändiga åtgärder för att tillgodose detta.

En av erfarenheterna av kriget i Ukraina är behovet luftvärnsförmåga i alla dess dimensioner. Att kunna motverka fiendens försök till luftherravälde är helt avgörande. Det gäller också förmågan att bekämpa drönare som frekvent används. Utvecklingen och användningen av drönare ute på förbanden ska vara en prioriterad verksamhet. Sverige behöver värdera frågor som berör antal när det gäller drönar- och luftvärnskapaciteter. Frågan om volymer gäller i bredare mening även fartyg och helikoptrar. I denna del behöver det även utredas närmare vilka effekterna blir utav ett samarbete med andra länder i dessa delar. Sverige har påbörjat anskaffning av nya luftvärnssystem som bidrar till vår avskräckande förmåga. Det behöver i relation till dessa förstärkningar göras en samlad översyn om hur vi kan stärka den långräckviddiga förmågan.

Kriget i Ukraina har med all tydlighet visat att luftvärnet är en av de mest kritiska komponenterna i ett modernt försvar. Ett effektivt luftförsvar är inte enbart en militär förmåga – det är också ett skydd för civilbefolkningen, för samhällsviktig infrastruktur och för de baser som utgör grunden för uthålliga operationer. Utan ett väl utbyggt luftvärn och förmågan att hävda luftherravälde riskerar både försvarsmaktens styrkor och civilbefolkningen att bli sårbara för långräckviddiga attacker, drönaroperationer och missilangrepp.

För svensk del innebär detta att vi måste dra tydliga slutsatser. Vi behöver dels stärka vårt luftvärn för att skydda befolkning, baser och kritisk infrastruktur, dels utveckla vår förmåga att agera i ett samlat luftförsvar tillsammans med våra allierade. Ett annat centralt område är drönarteknologi – både i form av offensiva system som kan ge oss

fördelar i strid, och i form av motmedel för att skydda våra egna styrkor och samhällsstrukturer mot fiendens drönare.

Sammanfattningsvis måste Sverige säkerställa att lärdomarna från Ukraina omsätts i praktisk förmågeutveckling: ett starkt luftvärn, robust basskydd, befolkningsskydd, förmågan att uppnå luftherravälde, samt moderna lösningar för att möta den snabbt växande drönarhotbilden.

U-båtsförmåga och stridsflyg – Unika svenska förmågor i utveckling

Leverans av ytterligare en ubåt till försvarsmakten är av stort strategiskt värde och förutsättningarna för anskaffning av ytterligare en u-båt bör undersökas i samband med en analys om framtidens nya u-båtsklass. För ett effektivt försvar av Östersjön är de samlade marina stridskrafterna avgörande och undervattensförmågan omistlig. Svensk kompetens och förmåga är bäst i världen när det gäller Östersjöns operativa miljö. När det gäller ubåtsvapnet är det särskilt viktigt att utveckla samarbetet med Polen.

Stridsflygets utveckling på lång sikt är en angelägenhet av stor betydelse. Även på detta område besitter Sverige unik kompetens och operativ skicklighet, Sverige är ett av få länder i världen som har förmåga att utveckla och producera avancerat stridsflyg.

Sveriges nuvarande stridsflyg JAS 39 Gripen är ett extremt kompetent stridsflygplanssystem som är helt anpassat för de operativa krav som en nordisk miljö ställer. Framtidens stridsflyg kommer att rymma än högre komplexitet och teknologier som kanske ännu inte ens testats i praktiken.

Vi behöver i detta värna om svensk rådighet i processen att ta fram nästa generations stridsflyg på grund av den särställning och unika kompetens som vi i Sverige besitter på detta område. Vi ser en process där svenska forskningsresultat, kompetens, operativ erfarenhet och design präglar ställningstagandet. Sverige besitter en världsledande kompetens inom högteknologiska försvarssystem, något som under lång tid har gett oss en särskild tyngd i internationella samarbeten. Utvecklingen av avancerade, stridsflyg, sensorer, ledningssystem och ubåtsförmåga är exempel på områden där svensk industri och forskning står i främsta ledet globalt. Denna kompetens är inte enbart av nationellt värde, utan också en strategisk resurs för våra allierade. Den ökade efterfrågan på avancerade systemlösningar i Europa och internationellt – förstärkt av kriget i Ukraina och den växande hotbilden mot vår region understryker behovet av att Sverige fortsätter att satsa på sin högteknologiska försvarsförmåga. Detta innebär både att bibehålla vår

innovationsförmåga och att stärka vår förmåga till produktion och leverans i samverkan med partners och allierade.

Försvarspolitiskt är det därför centralt att värna och utveckla denna unika kompetens. På så sätt kan Sverige inte bara möta sina egna behov utan också bidra till att höja den samlade förmågan inom Nato och våra övriga samarbeten.

Svensk försvarsindustri för produktion, innovation och export

Försvarsindustrin är ingenjörsk- och forskningsintensiv. Sveriges historia och säkerhetspolitiska strategi har lagt grunden för en stark inhemsk försvarsindustri och hög kompetens som dessutom har en stor inverkan på övrigt näringsliv.

Sverige har även utvecklats till en av världens största exportörer av försvarsmateriel i förhållande till invånarantalet. Svensk försvarsindustri är en förutsättning för det högteknologiska svenska försvaret. Härigenom skapas även många viktiga arbetstillfällen och leverantörskedjor runt om i landet. I denna problematiska tid är det angeläget att utveckla och värna svenska produkter, inhemsk produktion och innovation.

Det är av avgörande betydelse att svenska staten garanterar sig om inflytande och kontroll över samtliga väsentliga säkerhetsintressen. Förändringar i företagsledning, ägarstrukturer eller internationella samsamarbetskonstellationer får inte innebära att svenska staten förlorar kontrollen över utvecklingen. Det får heller inte innebära att svenskt kunnande, erfarenhet, resultat av forskning samt arbetstillfällen försvinner i en smygande och icke-kontrollerbar process. Ytterst måste det finnas en beredskap för ett direkt statligt ägarengagemang i de delar av svensk försvarsindustri som kan betraktas som strategisk. Till väsentliga säkerhetsintressen räknas stridsflyg, ubåtar, sensorer, ammunition och krypto. I denna kontext har Saab en särställning i Sverige och staten bör omgående starta dialog med ägarna för hur ett statligt delägarskap kan formos.

Det är också av nationellt intresse att Sverige på ett framgångsrikt sätt kan verka på den försvarsindustriella marknaden. Genomgående är det ett faktum att samverkan mellan näringsliv och stat på detta område måste vara nära och effektiv.

Svensk försvarsindustri är av avgörande betydelse för att försörja svensk försvarsmakt med vapen och ammunition i kris och krig. Om denna stora resurs ska tas tillvara på ett adekvat sätt krävs också att regelverket för upphandling är anpassat efter den tid vi nu lever i. Kraven på egna kapaciteter och försörjning ökar när risken för

kriser och konflikter blir större. Det ryska anfallskriget i Ukraina har ändrat de säkerhetspolitiska förhållandena i såväl Europa som Norden. Mot bakgrund av detta måste banden mellan svensk försvarsindustri och svenska staten stärkas. De nationella intressena måste tillåtas att stärkas i samband med upphandling av försvarsmateriel. Möjligheterna till direktupphandling måste bli större. Regelverken för upphandling måste ses över i syfte att underlätta för direktupphandling riktad till svensk försvarsindustri, dvs försvarsindustri baserad i Sverige. Det krävs en tydlig politisk inriktning på den punkten.

Ett av de tydligaste dragen i den moderna krigföringen är den snabba utvecklingen av autonoma system både på land, till sjöss och i luften. Dessa system skapar nya möjligheter för underrättelser, logistik, skydd av trupp och offensiva insatser, men de ställer också höga krav på forskning, etik och samverkan med befintliga vapensystem. För att Sverige ska kunna behålla sin ställning som en högteknologisk försvarsnation är det nödvändigt att kraftfullt stärka utvecklingen av autonoma vapensystem och de motmedel som krävs för att neutralisera fiendens motsvarande kapacitet.

Inrättandet av nya utvecklingscentra, såsom det nya UAS-centret i Karlsborg, är en central del i denna satsning. Genom att bygga upp starka miljöer för innovation och testverksamhet kan vi påskynda utvecklingen av nästa generations system, samtidigt som vi säkerställer att kompetensen stannar i Sverige och bidrar till vår operativa förmåga.

För att stärka och stimulera exporten vill vi inrätta en ny statlig organisation i syfte att främja export. Hela den svenska försvarsindustri är en stark kraft med en framåtlutad roll i en tid med ökad efterfrågan. För att samordna detta på ett mer ändamålsenligt och effektivt sätt vill vi även se en av regeringen utpekad nationell samordnare för försvarsindustrin som kan bidra till att höja effekten och minska ledtiderna.

Sverige och Finland har under lång tid utvecklat ett nära och omfattande försvarspolitiskt samarbete. Det omfattar informationsutbyte, gemensam operativ planering, återkommande övningar och samordning av militära förband. Redan innan länderna blev medlemmar i Nato fanns planering på plats för att snabbt kunna träda i kraft vid en kris- eller krigssituation. Det försvarsindustriella samarbetet har däremot inte haft samma djup och ambitionsnivå. Det finns därför starka skäl att fördjupa denna dimension av samarbetet. Ett formellt försvarsindustriellt avtal, förankrat i respektive lands försvarsindustri, skulle skapa tydliga ramar för gemensam utveckling, stärkt produktionskapacitet och bättre koordinering av resurser. Att nu bygga vidare på denna

grund med en tydlig avsiktsförklaring om industriellt samarbete skulle inte bara stärka våra länders försvarsförmåga utan också bidra till att fördjupa den samlade nordiska och europeiska säkerhetsstrukturen.

Stärk värnplikten

Grunden för Försvarsmaktens personalförsörjning är värnplikten, och detta system behöver stärkas. Vi vet att kompetenta soldater utgör själva fundamentet för vår försvarsförmåga, där enskildas skicklighet i att hantera fordon, båtar, flygplan och vapensystem är helt avgörande. För att stärka vår krigsorganisation krävs nytänkande, inte minst därför att vi nu lever i en ny och farligare tid.

Samtidigt ser vi en växande försvarsvilja hos många som vill bidra till att försvara Sverige och vår demokrati, efter egen förmåga och i olika roller inom totalförsvaret. Försvarsmaktens numerär ska därför växa, bland annat genom fler värnpliktiga. Den socialdemokratiska målsättningen är att på sikt utbilda 20 000 värnpliktiga per år, men att minst 12 000 ska påbörja utbildning genom värnplikt senast 2030. Redan 2025 har vi omkring 8 500 värnpliktiga under utbildning.

I den utredning om Försvarsmaktens personalförsörjning som presenterades sommaren 2025 föreslås bland annat en höjning av värnpliktigas dagersättning och det är ett förslag som behöver genomföras. Därtill bör de värnpliktiga tilldelas en visselblåsarfunktion, för att förstärka de befintliga inflytandestrukturerna med ett verktyg som de i dag saknar.

Officersutbildningen måste utifrån dagens säkerhetspolitiska läge anpassas till de nya utmaningar en osäker värld i förändring kräver. Officersprogrammet bör ses över genom att få ut kadetterna till förbanden redan efter två år och att det tredje utbildningsåret kan senareläggas eller på ett ändamålsenligt sätt anpassas geografiskt men inom rimliga tidsramar. I syfte att öka takten i förbandsproduktionen. Kadetters förmåner och lönevillkor bör i samband med detta ses över.

Finland som vi redan har ett väl utvecklat samarbete med bör även delta i en undersökande översyn i det fall våra länder kan hjälpa varandra med officerare för att på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt utbilda värnpliktiga. Ett särskilt avtal om detta bör upprättas.

Alla de anställda soldater med ett GSS/K eller GSS/T kontrakt eller reservofficerare behöver också i större utsträckning bli tillvaratagna för att förstärka de förbandsproducerande delarna i grundutbildningen.

Två nya regementen för en förstärkt krigsorganisation

Det är en prioritet att färdigställa tre mekaniserade brigader och en infanteribrigad. Till detta vill vi förstärka armén men ytterligare två nya brigader efter 2030. Den svenska armén är idag för liten. Mot bakgrund av det krav som dels försvaret av Sverige, dels behov av insatser inom ramen för Nato ställer behöver armén stegvis växa. Ytterst handlar det om den långsiktiga uthålligheten i krigsorganisationen, dvs förmågan att agera inom ramen för Natos artikel 5 samtidigt som vi kan upprätthålla försvaret av eget territorium.

Socialdemokraterna förordar inrättandet av två nya organisationsenheter, dvs regementen. Bakgrunden är dels att långsiktigt etablera utbildningsorter för soldater men också göra säkerhetspolitiska markeringar och förstärka krigsorganisationen med en förbättrad förbandsproduktion.

Kvarn utanför Linköping som idag innehåller såväl markstridsskolan som divisionsledning, är ett lämpligt centrum för att utveckla förbandsproduktion till krigsförbanden. Infrastrukturen finns på plats med övningsfält, strid i bebyggelseanläggning och en stegvis ökande utbildning av värnpliktiga. Därför är det rimligt att en ny organisationsenhet, d.v.s. ett regemente etableras i Kvarn. Noterbart är att det svenska medlemskapet i Nato ställer krav på dels ett svenskt ansvarstagande med brigader i det kollektiva försvaret, dels brigadförmåga för försvaret av Sverige.

I det skärpta säkerhetsläget i Arktisregionen ställs idag stormaktsintressen mot varandra. Den ryska marinbasen i Murmansk syftar till operativa närvaro i nordatlanten, dels kontroll av nordostpassagen. Efter hela den ryska gränslinje i förhållande till Arktisområdet sker idag en militär upprustning där gamla baser från sovjettiden återaktiveras. Svalbard är också i ökad utsträckning högintressant från ett militärstrategiskt perspektiv. Allt detta får självfallet effekter för den säkerhetspolitiska situationen på nordkalotten. Det är för Nato, Sverige, Finland och Norge av avgörande betydelse att bevara områdets suveränitet och integritet. Därför är en ökad militär närvaro nödvändig. Av den anledningen ansvar vi att en ny organisationsenhet, regemente, ska etableras i Kiruna.

Närheten till rymdstationen Esrange och de betydande naturtillgångar med gruvbrytning ökar också i betydelse. Etableringen av ett regemente i Kiruna skulle skapa förbättrade förutsättningarna för att producera förband med rätt kompetens och därmed skydda nationella intressen i regionen och samordningen kring ett fördjupat gemensamt ansvarstagande för nordkalotten, i länderna Sverige, Finland och Norge. Ett nytt regemente i Kiruna bör därför snarast etableras.

Repetitionsövningar är avgörande för att upprätthålla och utveckla Försvarmaktens förmåga i krigsorganisationen. Genom regelbundna övningar kan personal och förband bibehålla beredskap och kompetens under hela sin krigsplacering. Det behövs en särskild satsning på dessa repetitionsövningar då det varit en verksamhet som under många år inte haft tillräcklig omfattning.

En väl underhållen personalreserv är en central del av denna beredskap. Genom kontinuerlig repetition kan reservpersonal behålla sin kompetens och integreras smidigt i operativa enheter vid behov, vilket förstärker Försvarmaktens uthållighet och reaktionsförmåga i en kritisk situation.

Försvarmaktens viktigaste resurs

Den anställda personalen är den viktigaste resursen som Försvarmakten har och de bidrar även till folkförankringen som är avgörande för Sveriges motståndskraft.

Försvarmaktens förmåga att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla kompetent personal är avgörande för förmågan att växa i enlighet med försvarsbeslut och riksdagens intentioner.

Försvarmakten måste ge de anställda goda villkor för att kunna rekrytera officerare, soldater och sjömän. Försvaret av Sverige är en angelägenhet för hela landet och hela befolkningens kompetens måste kunna tillvaratas. Den samlade krigsorganisationen måste öka, varav andelen kvinnor bör uppgå till minst 40% av Försvarmaktens totala sammansättning 2030. Försvarmakten måste också arbeta aktivt med jämställdhetsarbetet och med inkludering för att främja en diversifierad personalsammansättning. Det ska vara möjligt att kombinera en karriär inom Försvarmakten med familjeliv.

Försvarmakten måste prioritera uppfyllandet av sin egen planering när det gäller antalet reservofficerare. Hinder för reservofficerare eller tidvis anställd personal att öva och tjänstgöra måste undanröjas. Riksdagen röstade redan 2021 ja till försvarsutskottets

betänkande om att underlätta för reservofficerare att tjänstgöra i Försvarsmakten genom att ge dem rätt till tjänstledighet. 2025 föreslogs även detta i en statlig utredning så det är nu ytterst angeläget att regeringen skyndsamt agerar för att genomföra detta. Det är orimligt att personer ska förhindras från att tjäna vårt land på grund av att de inte får tjänstledigt från sina civila arbeten. Arbetsgivare måste i högre utsträckning se reservofficerare som en tillgång på arbetsplatsen och tjänstgöring i Försvarsmakten måste ses som meriterande. En viktig faktor att utreda vidare är den generella fysiska förmågan hos befolkningen. Detta syftar till en bredare totalförsvarsansats än enbart förse förbanden med värnpliktiga i fysisk form. Det är en angelägenhet för vår totalförsvarsförmåga att vi har en befolkning som är i tillräcklig fysisk form.

En modern försvarspolitik måste också innefatta en utvecklad veteranpolitik. Sveriges veteraner, både civila och militära, har gjort avgörande insatser för vårt land och deras insatser måste värdesättas. Vi vill därför se effekterna av den nationella strategi som säkerställer tillgång till psykosocialt stöd, hälso- och sjukvård samt rehabilitering. En förstärkt samverkan mellan Försvarsmakten, kommuner och regioner behövs för att garantera ett likvärdigt stöd oavsett bostadsort. Dessutom behöver anhörigstödet byggas ut, eftersom familjer ofta bär en stor del av bördan både under och efter internationella insatser.

Hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna

Sveriges försvarsförmåga bygger inte enbart på avancerad teknik och reguljära förband, utan också på människor. Hemvärnet, våra veteraner och de frivilliga försvarsorganisationerna utgör en bärande del av totalförsvaret och folkförankringen. Socialdemokraterna vill stärka hemvärnssoldaternas villkor och övningsmöjligheter, utveckla en samlad och rättvis veteranpolitik samt ge frivilligorganisationerna långsiktiga uppdrag och resurser. Det är så vi stärker försvarsförmågan och sammanhållningen i Sverige. Sverige står i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Vår Nato-anslutning innebär nya åtaganden, samtidigt som Rysslands aggressionspolitik fortsatt skapar instabilitet i vårt närområde. I detta läge blir det avgörande att hela totalförsvaret utvecklas inte bara det reguljära försvaret, utan också hemvärnet, frivilligorganisationerna och veteranpolitiken.

Socialdemokraterna menar att ett starkt försvar förutsätter folkförankring, rättvisa villkor och ett ansvarstagande för dem som gjort insatser för Sverige. Hemvärnet utgör i

detta sammanhang en ryggrad i vårt totalförsvaret. Med kort inställetid och stark lokal förankring bidrar hemvärnssoldater till Sveriges förmåga att möta såväl militära som civila hot. För att stärka denna del av försvaret vill vi se bättre förutsättningar för övning och utbildning, förbättrad ekonomisk ersättning som motsvarar uppdragets betydelse samt en stärkt materielförsörjning. Detta är nödvändigt både för att underlätta rekrytering och för att behålla den kompetens som finns i hemvärnet.

De frivilliga försvarsorganisationerna är en omistlig del av totalförsvaret. De bidrar med breddad kompetens, folkförankring och skapar möjligheter till engagemang för tusentals människor i hela landet. För att deras roll ska kunna utvecklas krävs ett tydligare uppdrag och en tydligare rollfördelning i totalförsvaret, i nära dialog med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Det är också avgörande att de får långsiktiga och stabila ekonomiska förutsättningar i stället för kortsiktiga projektbidrag. Därför föreslår vi att det tecknas 3-åriga avtal med de frivilliga försvarsorganisationerna. Särskilt viktigt är att rekryteringen av unga och kvinnor stärks, så att engagemanget breddas och framtidens kompetens säkras.

Försvaret byggs inte bara av vapen och teknik, utan av människor – av engagemang, lojalitet och tillit. Att ge hemvärnssoldater bättre villkor, att ta ansvar för veteraner och att utveckla frivilligorganisationernas roll är därför centralt för att stärka både vår försvarsförmåga och tilliten i samhället.

Möjligheter till planering och framförhållning är avgörande, både inom det militära, det civila och i familjelivet, för att säkerställa långsiktig beredskap och engagemang. För att stärka frivilligförsvarets funktion är det nödvändigt att tydligt reglera rätten till tjänstledighet för instruktörer i frivilliga försvarsorganisationer. Denna rättighet måste lösas för att möjliggöra kontinuerlig kompetensöverföring och stabil övningsverksamhet.

Explosiva varor

Trots införandet av en ny lag den 1 augusti 2021, som ställer krav på bakgrundskontroller för alla som hanterar explosiva varor, har sprängningarna fortsatt att öka i samhället. Detta visar att lagstiftning ensam inte är tillräcklig för att hantera problemet, utan att en mer omfattande och samordnad insats krävs. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har fått ett särskilt ansvar för att samordna kommunernas tillståndsprocesser, vilket är ett relativt nytt uppdrag. Detta nya och viktiga uppdrag

behöver följas upp noggrant för att säkerhetsställa att myndigheten har rätt kompetens och organisering för att uppfylla syftet med förändringen. Målet är att inte bara minska antalet sprängningar, utan även begränsa tillgången på explosiva varor i samhället, så att de inte hamnar i fel händer och därmed bidrar till kriminalitet och otrygghet.

Det civila försvarets styrka är hela Sveriges styrka

Civilsamhällets organisationer och samfund har en central uppgift i att bidra till enskilda invånares medvetenhet och personliga krisberedskap. Här kan de frivilliga försvarsorganisationerna spela en viktig roll som stöd och vägledande aktörer. Myndigheter och näringsliv bör i större omfattning samarbeta för att stärka krisberedskapen och på så sätt bidra till totalförsvarets robusthet och uthållighet.

Målet för det civila försvaret är att

- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- inom ramen för Natos kollektiva försvar och uppgifter i övrigt, bidra till det militära försvarets förmåga,
- skydda civilbefolkningen,
- upprätthålla försvarsviljan och samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar.

Det civila försvaret måste byggas för att klara krigets krav.

Erfarenheterna från kriget i Ukraina visar tydligt det civila försvarets centrala roll i krigstid. Ytterst måste det vara dimensionerande för uppbyggandet av det civila försvaret, även om detta är en omfattande och stegvis process. Det civila försvaret ska också bidra till samhällets förmåga att bygga och hantera fredstida krissituationer.

Planeringen för det civila försvaret ska bygga på arbetet med krisberedskap.

Samhällets krisberedskap och det civila försvaret ska därmed vara ömsesidigt förstärkande. Förmågor bör i största möjliga utsträckning kunna nyttjas både vid fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Ett sådant förhållningssätt bidrar till effektivare resursutnyttjande och en stärkt försvarsvilja. Ett fungerande civilt försvar omfattar hela samhällets bredd. Möjligheterna att hantera skador på människor, byggnader, och infrastruktur är centrala. Att kunna upprätthålla transporter, cybersäkerhet, genomföra reparationer, organisera produktion, lagerhålla, skydda civilbefolkningen, sjukvård, räddningstjänst och hantera flyktingströmmar är andra

exempel. En bärande del av det civila försvaret är ett starkt civilsamhälle. Det ser vi inte minst i Ukraina.

En befolkning som är välorganiserad bidrar i allra högsta grad till att stärka samhällsfunktionerna under kris och krig. En medveten befolkning är ytterst det som bär demokratin, och möjligheten att motstå desinformation. Därför är det framtida stödet till utvecklingen av det svenska civilsamhällets strukturer av högsta vikt. Samlingslokaler är en viktig del för civilsamhällets organisering och under alldeles för lång tid har upprustning och tillvaratagande av ändamålsenliga samlingslokaler varit bristfälligt. Regeringen bör utreda hur vi som samhälle kan vända denna utveckling. Allt detta är viktiga punkter när framtidens civila försvar ska byggas. Särskilt bör dock betonas att skyddet av civilbefolkningen bör stärkas, då det är helt centralt för försvarsviljan. Innebörden av begreppet ”befolkningsskydd” togs bort ur svensk lagstiftning år 2006, och bör nu återinföras tillsammans med ett system för befolkningsskydd. Ett sådant system bör bestå av tydliga ansvarsförhållanden, organisation och bemanning, motsvarande det tidigare hemskyddet.

Civilplikt bör utvecklas för att skapa ett starkt befolkningsskydd. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB,¹ har nu ett uppdrag att krigsplacera 2000 – 3000 personer i kommunal räddningstjänst. Deras bedömning är dock att numerären behöver öka till 16 000. Vi socialdemokrater anser att en start med 3000 personer är bra, och att man sedan stegvis och strategiskt bygger ut civilplikten utifrån behov och kapacitet. Det militära och civila försvaret är kommunicerande kärl i totalförsvaret. Under de senaste två mandatperioderna har socialdemokratiska regeringar tillfört det civila försvaret ytterligare 4,6 miljarder kronor. Direkt efter regeringsskiftet 2014 påbörjade den socialdemokratiska regeringen en kraftfull och intensiv upprustning av hela totalförsvaret. Samtliga delar av totalförsvaret har setts över, utredningar tillsatts, myndigheters regleringsbrev anpassats efter den ökade beredskapens krav och samarbeten med andra nationer skapats, breddats och fördjupats.

Den socialdemokratiska regeringen har både initierat och genomfört mycket stora satsningarna på totalförsvaret sedan andra världskriget. Det civila försvaret omfattar hela samhällets mobiliseringsförmåga. Tillsammans med det militära försvaret utgör kommuners, myndigheters, regioners, enskildas, företags och civilsamhällets beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder en väsentlig del av det svenska

¹ MSB- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap föreslås 1 januari 2026 byta namn till Myndigheten för civilt försvar. I denna motion kommer MSB användas uteslutande.

totalförsvaret. Vi socialdemokrater vill fortsatt se över såväl den generella försörjningsberedskapen som hälso- och sjukvårdens beredskap för att säkra tillgången till nödvändiga råvaror, livsmedel och mediciner. Vi vill se en ökad beredskap i transportsektorn och energisektorn. Det pågående kriget i Ukraina, och den allmänna säkerhetspolitiska utvecklingen i vår del av världen, visar att infrastruktur och energi kan utgöra aktiva mål för en antagonist som vill skapa oro och oreda. Utan ett fungerande transportsystem och tillförlitliga energikällor blir störningar i samhällets funktionalitet snabbt mycket omfattande.

Utvecklingen av det civila försvaret ska även stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera fredstida krissituationer. Det nordiska samarbetet behöver stärkas, inte minst för att säkerställa en god samverkan vid kris. Ett starkare och mer organiserat samarbete med våra nordiska grannländer är en vital del i utvecklingen av den civila beredskapen i våra gränsområden. Även Försvarsmaktens befogenheter och förutsättningar att stödja samhället vid civila kriser ska utvecklas. Vid en kris eller vid ett försämrat säkerhetspolitiskt läge är ett fungerande utomhusvarningssystem av stor betydelse. Sveriges skyddsrum behöver rustas upp för att öka skyddseffekten och antalet tillgängliga platser.

Viktigt Meddelande till Allmänheten, VMA, är ett system för att varna människor om att något allvarligt har hänt som omedelbart hotar liv, hälsa, egendom eller miljö. VMA används traditionellt via av radio, TV och sirenerna. Med förändrade livsmönster är det logiskt att även titta på andra sätt att nå ut. Ett system för VMA i mobiltelefonerna bör utvecklas. Myndigheter har viktiga uppgifter i att fortsätta utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten. Ett bredare frivilligt deltagande i det civila försvaret och i krisberedskapen är angeläget. Människor ska stödjas att vara både bättre förberedda för sin egen försörjning under kort tid och för att organiserat kunna stödja sina medmänniskor vid kriser. Här har folkrörelser och civilsamhällsorganisationer en stor och viktig roll att spela. Varje invånare i Sverige har en central roll i totalförsvaret och med ett ökat beredskapstänkande kan varje person ta ett eget ansvar för hushållets krisberedskap. Detta stärker hela samhället och ökar Sveriges totala motståndskraft.

Värnpliktens återinförande med den stegvis ökande numerären skapar en ökad medvetenhet hos svenska folket om den enskildes ansvar och betydelse för totalförsvaret. Ett förberett näringsliv gör Sveriges beredskap starkare. Näringslivets förmåga att upprätthålla eller vid behov ställa om sin verksamhet är av yttersta vikt för att samhället ska fungera vid fredstida krissituationer och krig. Upprustningen av det

civila försvaret handlar om förstärkningar över hela fältet, bland annat hälso- och sjukvården, transporter, energiförsörjning, kommunikationer, dricksvatten, befolkningsskydd och räddningstjänst, informations- och cybersäkerhet, stöd till frivilligorganisationer och näringslivet. Den generella försörjningsberedskapen som hälso- och sjukvårdens beredskap för att säkra tillgången till nödvändiga råvaror, livsmedel och mediciner, måste stärkas.

En ökad beredskap i transportsektorn och energisektorn är därför nödvändig. En trygg läkemedelsförsörjning är grundläggande människors hälsa i fredstid, för en robust krisberedskap och en avgörande faktor vid höjd beredskap eller krig. Regeringen måste tillse att Sverige har tillräckliga beredskapslager av läkemedel för att klara ett normalläge, en kris, höjd beredskap och i värsta fall krig. Även leveranskedjorna måste vara robusta och utformade för att klara längre kriser.

Sverige behöver en sammanhållen betalning- och kontanthanteringssystemen med redundans som vägledande perspektiv och inriktning. Denna förmåga är central för samhället att fortsätta verka i kris och i krig. Det är ett system man behöver jobba med utifrån flera olika perspektiv för att stärka tilliten och funktionaliteten i systemen.

Kommunerna behöver ha tydliga förutsättningar för att kunna rusta sin beredskap, eftersom det är i kommunerna det sker – det är här effekterna av kriser, olyckor och säkerhetshot märks först. Kommunerna tar idag ett allt större ansvar för både förebyggande åtgärder och krishantering, men för att kunna uppfylla detta ansvar krävs resurser som kompenserar för inflation och ökad kostnadsnivå. Det finns idag en tydlig skillnad mellan kravbilden och de faktiska förutsättningarna, och om kommunerna inte tillförs de ekonomiska medel som behövs riskerar beredskapen att bli otillräcklig. Detta är särskilt allvarligt när det gäller skyddet av kritisk infrastruktur, där bristande resurser snabbt kan få allvarliga konsekvenser.

För att stärka den kommunala beredskapen är det också viktigt att inkludera civila insatspersoner och frivilliga resursgrupper i planering och övning. Dessa aktörer kan utgöra en betydande förstärkning i kris och krig, men deras engagemang måste understödjas med rätt utbildning, stöd och integrering i de formella beredskapssystemen. Genom att ge kommunerna de ekonomiska, organisatoriska och personalmässiga förutsättningar som behövs kan Sverige säkerställa en robust och uthållig beredskap även i svåra situationer.

Beredskapssjukhus

Försvarsberedningen slår fast att Sverige behöver stärka sin beredskap skyndsamt och detta gäller även det civila försvaret. Inom det civila försvaret spelar sjukvården en helt central plats, där sjukvården överlag behöver förbereda sig för scenarion med stort antal skadade. Det här arbetet innebär sjukhus som kan öka antalet vårdplatser, hantera trauma och krigsskador. Sjukhuset behöver fastställa en krigsplacerad organisation och utöver detta behöver lokalerna vara anpassade i skydd. En god förmåga till att hantera skadade i händelse av krig och krig är något som är viktigt för försvarsviljan här hemma i Sverige men vår kompetens bidrar även till Natosamarbetet. En vital del är att kunna bistå våra allierade med katastrofmedicinsk kompetens och detta gör vi på bästa sätt genom att bygga beredskapssjukhus och till den organisationen som hör därtill.

Det är angeläget att våra beredskapssjukhus placeras på geografiskt viktiga platser. Särskilt viktiga platser som vi idag ser som prioriterade är Gotland och Norrland. Risker av massskadehändelser i händelse av väpnat angrepp i dessa områden kopplat till dagens vårdplatser och sjukvårdsförmåga i områdena ligger till grund för försvarsberedningens bedömning om att dessa två pekas ut i första läge. En analys angående framtida förläggning av beredskapssjukhus bör genomföras. Resurser av detta slag bör finnas i norra, västra och södra Sverige, huvudstadsregionen och Gotland är också viktiga områden. Som huvudprioritet för starten av detta bör Gotland och Norra Sverige noteras. För detta arbete med beredskapssjukhus handlar det nu inte primärt om en fysisk byggnad, utan om att bygga en fungerande organisation som kan mobiliseras vid kris eller krig. Det innebär att identifiera och nyttja befintliga lokaler, säkerställa tillgång till nödvändiga resurser och skapa tydliga rutiner för hur vård och stöd ska bedrivas under exceptionella förhållanden. Det organisatoriska arbetet är centralt, från bemanning och kompetensförsörjning till logistik, kommunikation och samverkan med civila och militära aktörer. Genom att fokusera på organisation och resurshantering snarare än på själva byggnaden kan beredskapssjukhus snabbt etableras och anpassas efter olika typer av kriser.

Försörjningstrygghet och beredskapslager

Upprustningen av det civila försvaret handlar om förstärkningar över hela fältet, bland annat hälso- och sjukvården, transporter, energiförsörjning, kommunikationer, dricksvatten, befolkningsskydd och räddningstjänst, informations- och cybersäkerhet, stöd till frivilligorganisationer och näringslivet. Den generella försörjningsberedskapen

som hälso- och sjukvårdens beredskap för att säkra tillgången till nödvändiga råvaror, livsmedel och mediciner, måste stärkas. Utan ett fungerande transportsystem och tillförlitliga energikällor blir störningar i samhällets funktionalitet snabbt mycket omfattande. En ökad beredskap i transportsektorn och energisektorn är därför nödvändig.

En trygg läkemedelsförsörjning är grundläggande människors hälsa i fredstid, för en robust krisberedskap och en avgörande faktor vid höjd beredskap eller krig. En viktig fråga till detta är tillgången till apotek i hela landet. Socialdemokraterna har föreslagit att Apoteket AB ska driva 300 så kallade riksapotek, som ska säkerställa en robust läkemedelsförsörjning även under fredstida kriser och krig. Riksapoteken ska ha högre krav på personalplanering, el- och IT-säkerhet samt särskilda avtal med läkemedelsdistributörer för prioriterad leverans vid samhällsstörningar. Apoteken får ett tydligt beredskapsuppdrag som innefattar kontinuitetsplanering och deltagande i totalförvarsplaneringen. Förslaget innebär att 90 procent av Sveriges befolkning får ett riksapotek inom 20 kilometers körväg. De ska även ha transportberedskap för att säkerställa läkemedelstillgång i glesbefolkade områden. Det här är ett sätt att återta kontrollen över viktiga delar av apoteksstrukturen och skapa en mer motståndskraftig samhällsberedskap.

Säkerställandet av en nödvändig försörjning av bl.a. livsmedel, dricksvatten, energi och läkemedel är avgörande för att skydda civilbefolkningen. För att upprätthålla förmågan inom hela totalförsvaret vid en allvarlig säkerhetspolitisk kris och i krig måste detta prioriteras högre. Förutsättningarna för försörjningsberedskapen har omdanats och den organisation som fanns tidigare för bl.a. beredskapslagring har avvecklats. Sverige behöver bygga upp en försörjningsberedskap för totalförsvarets behov vid höjd beredskap och ytterst i krig. Varor och tjänster som är nödvändiga för befolkningens överlevnad samt för att samhället ska kunna fungera på en grundläggande nivå behöver prioriteras. MSB har idag regeringens uppdrag att bedriva och stödja andra i frågor kring beredskapslagring. Ett ändamålsenligt tillvägagångssätt vore att ge MSB i uppdrag att, tillsammans med framförallt Livsmedelsverket, Socialstyrelsen, Energimyndigheten och eventuellt ytterligare berörda myndigheter, inleda etableringen av beredskapslagring för ett antal prioriterade områden. Dessa områden kan exempelvis omfatta läkemedel, sjukvårdsprodukter, utsäde och insatsvaror för primärproduktionen, kemikalier för dricksvattenrening samt drivmedel.

Vidare bör Trafikverket ges regeringens uppdrag att planera för nationell försörjning och prioritering av transporter. I detta ingår även att, tillsammans med de civilområdesansvariga länsstyrelserna, utveckla regionala transportplaner som säkerställer effektiv logistik och mobilitet även under kris- och beredskapssituationer.

Samhällets krisberedskap

Sveriges krisberedskap bör indelas i ett förebyggande perspektiv och ett hanterande perspektiv. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen att

- Minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- Värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer uppstår.

När civilförsvaret kom till 1995, så gavs kommunerna nya uppgifter bland annat genom ändringar i räddningstjänstlagen från 1986. Räddningstjänstlagen stöptes sedan om till Lag (2003:788) om skydd mot olyckor (LSO) En del saker som följt med från denna lag behöver ses över och anpassas. Vi anser att det är en orimlig fördelning att detta ansvar åläggs kommunerna därför att det inte borde vara en kommunal verksamhet att exempelvis utmärka, röja eller sanera för skydd mot nukleära eller kemiska stridsmedel. Vi anser att detta ansvar som dagen lagstiftning nu ålägger kommunerna bör åläggas annan aktör.

Arbetet med krisberedskapen bör även bidra till att minska lidande och konsekvenser av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder. Krisberedskapsarbete utgör också en utgångspunkt för det civila försvaret. Vi socialdemokrater vill i kontrast till försvarsberedningen från 2024 utveckla MSB - Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i följande riktning. Först bör MSB ges ansvar för krisberedskap på ett övergripande plan, stöd till regeringen avseende civilt försvar, stabsorganisationen i krig, planering, ledning och samordning mellan det civila försvarets aktörer. Sedan vill vi att en ny myndighet formas som tar över MSB:s idag särpräglade uppgifter i form av skydd mot olyckor, räddningstjänst och skydd för civilbefolkning. Vidare anser vi att regeringen skyndsamt bör utreda tillsättandet av en ny myndighet för utveckling och uppföljning av näringslivets försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar. Förmågan att fortsätta bedriva samhällsviktig verksamhet även vid störningar bör vara en central

del av krisberedskapen. Arbetet bör präglas av ett allriskperspektiv där sårbarheter i viktiga funktioner identifieras och åtgärdas. Därigenom stärks Sveriges grundläggande robusthet vilket är en grundförutsättning för ett fungerande civilt försvar.

Klimatomställningarna ställer nya krav på hela samhället. Arbetet med förebyggande och förberedande åtgärder måste intensifieras. Det innefattar bland annat översyn av VA-system, dricksvattenförsörjningen, risken för skogsbränder och åtgärder mot översvämningar. Rekryteringen av deltidsbrandmän bör ses över för att utveckla och stärka räddningstjänsterna. Möjligheten för räddningstjänsterna att kunna använda drönare i krissituationer bör förenklas. Myndigheten för totalförsvarsanalys har i uppgift att följa upp utvecklingen av totalförsvaret i förhållande till det övergripande målet för totalförsvaret samt målen för det militära respektive det civila försvaret. Vi anser att myndighetens uppdrag bör utökas till att även följa upp målen för samhällets krisberedskap, särskilt med avseende på om åtgärder inom samhällets krisberedskap och det civila försvaret är ömsesidigt förstärkande och bidrar till effektiv användning av samhällets resurser vid både fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Näringslivets beredskap

Ett förberett näringsliv gör Sveriges beredskap starkare. Näringslivets förmåga att upprätthålla eller vid behov ställa om sin verksamhet är av yttersta vikt för att samhället ska fungera vid fredstida krissituationer och krig. Ett förberett näringsliv gör Sveriges beredskap starkare. Näringslivets förmåga att upprätthålla eller vid behov ställa om sin verksamhet är av yttersta vikt för att samhället ska fungera vid fredstida krissituationer och krig. Därför anser vi att regeringen skyndsamt bör utreda tillsättandet av en ny myndighet för utveckling, underrättelseanalys och uppföljning av näringslivets försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar för att ta ett starkt samhälleligt grepp om näringslivets beredskapsplanering, roll och ansvar. Frågor som hur ska försörjningskedjorna byggas och relationen stat-näringsliv-myndighet ska samordnas för bästa effektivitet.

ID-brickor

Staten slutade 2007 med att dela ut ID-brickor vid födseln. ID-brickor utgör ett stöd vid identifiering av skadade eller avlidna vid kriser eller vid krig. Vi menar på att vi som samhälle behöver se över om det är rimligt att återgå till det system som vi hade innan

2007. MSB tillsammans med Skatteverket är de berörda myndigheterna som bör ges i ansvar att utreda förutsättningarna för införandet av nationella ID- brickor. ID-brickor med grundläggande information om personen kan vara avgörande vid kriser. Hur detta ska gå till behöver myndigheterna skaffa sig ett bredare underlag för.

Beredskapsskatt

Sverige står inför stora utmaningar. Vår gemensamma välfärd behöver stärkas, samtidigt som det allvarliga säkerhetspolitiska läget innebär att Sverige och Europa måste rusta upp snabbt. Det ställer stora krav på den ekonomiska politiken. Sverige står sämre rustade än vi hade behövt göra för att möta den nya verkligheten. Ett fragmenterat skattesystem, stora skattesänkningar till de rikaste och låg tillväxt har bidragit till minskande resurser för våra gemensamma åtaganden.

När vi nu står inför stora investeringar för att stärka vår försvarsförmåga får det inte ske på bekostnad av vår samlade motståndskraft. Socialdemokraterna har, tillsammans med alla andra riksdagspartier slutit en överenskommelse om att Sverige ska leva upp till Natos mål, och att en snabb upprustning ska möjliggöras genom lånefinansiering. Det är en styrka för Sverige att det finns en bred enighet om att snabbt rusta det militära och det civila försvaret. Socialdemokraterna välkomnar att det i överenskommelsen finns tydliga skrivningar om att arbetet för att säkra den långsiktiga finansieringen behöver komma i gång och följas upp. Samtidigt beklagar vi att det inte ingår en överenskommelse om den löpande finansieringen av försvarsutbyggnaden. För att bidra till den långsiktiga uthålligheten av försvarsutbyggnaden vill vi bland annat att en beredskapsskatt utreds och införs.

Internationella insatser och samarbeten

I denna oroliga tid, när demokratiska värden hotas av auktoritära och antidemokratiska krafter, är det mer angeläget än någonsin att Sverige aktivt och beslutsamt arbetar för att stärka, fördjupa och utveckla band och samarbeten med demokratiska stater runt om i världen. Alla goda krafter måste enas i kampen för frihet, demokrati och jämlikhet. Sverige har en lång tradition av internationellt samarbete i demokratins tjänst, till försvar för frihet och jämlikhet och detta är erfarenheter vi ska använda oss av.

Demokratiers samarbeten och förmåga till samordning har under krigets inledning på många sätt varit imponerande. När starka multinationella organisationer som EU och Nato arbetar i samklang och demokratiska stater sluter upp till försvar för den fria världen kan vi stå upp mot de mörka krafterna. Nu gäller det att denna beslutsamhet är uthållig. Skulle Ukraina falla under rysk kontroll står andra grannländer på tur. För Europa, och i förlängningen också för övriga världen, är det avgörande att Ukraina går segrande ur kriget. De bilaterala samarbetena med länder som USA och Storbritannien har stor betydelse. Samarbetet när det gäller övningar, materiel och informationsutbyte är omfattande och ska självfallet fördjupas. Relationen till USA bör utvecklas och fördjupas genom det befintliga DCA -Defence Cooperation Agreement- då det ger ytterligare djup och stadga till det bilaterala samarbetet.

Den transatlantiska länken till USA och Kanada är avgörande för såväl nordens säkerhet som stabiliteten i Nato. Samarbetet och samordningen med Finland har en särställning och planeringen går bortom fredstida förhållanden. Samarbetet med övriga nordiska länder har stärkts och behöver utvecklas ytterligare. De bilaterala relationerna med Frankrike, Tyskland och Kanada ska fortsatt stärkas. Det kan handla om att stärka den transatlantiska länken, agera gemensamt i internationella operationer, samverka i vårt närområde, samarbete om materiel men också stärka den politiska dimensionen i internationella sammanhang.

Relationerna och samarbetet med länderna runt Östersjön och andra europeiska länder ska också de stärkas. Sett till den globala säkerhetspolitiska utvecklingen är det också viktigt att Sverige stärker band och samarbeten med demokratiska stater i Asien och Oceanen såsom Australien, Japan, Sydkorea och Nya Zeeland. Säkerhetspolitiken ska vara stabil, tydlig och långsiktig. Dessa internationella relationer är oerhört viktiga att betona i tider då högerpopulismen allvarligt försvagat tilltron till den transatlantiska länken och andra internationella samarbeten.

FN:s verksamhet för att bygga, bevara och vid behov tvinga fram fred är viktig. Principen om skyldighet att skydda ska efterlevas. De länder som angriper sin egen befolkning ska inte kunna hänvisa till suveränitet för att undvika att världssamfundet ingriper. Sverige ska fortsätta sitt aktiva engagemang och bidra med svensk trupp, poliser och annan civil personal i internationella insatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE. För alla fredsbevarande och fredsframtvingande operationer som Sverige deltar i ska det finnas ett tydligt folkrättsligt mandat. Nya hot, som gränsöverskridande organiserad brottslighet och terrorism, påverkar tydligt den fredsbevarande

verksamheten. Vi ska kontinuerligt anpassa oss efter hur svenska insatser bäst kan bidra.

Demokratiska västländers bidrag till FN:s militära insatser är av stor betydelse. Dels för den militära kompetensen i FN systemet och förmågan i respektive mission, dels för att upprätthålla trovärdigheten i FN som organisation. Sverige behöver sträva efter att kontinuerligt bidra i fredsbevarande FN-missioner.

Sverige som rymdnation

Rymden har blivit en central arena i modern försvars- och säkerhetspolitik. Satelliter spelar en avgörande roll för kommunikation, övervakning, navigation och underrättelsetjänst. Vissa stater, som USA, Kina och Ryssland, har utvecklat förmåga att neutralisera motståndares satelliter, vilket ökar spänningen i rymden.

Antisatellitvapen, ökad trängsel kring de attraktiva satellitbanorna, rymdskrot och cyberberättacker mot rymdinfrastruktur ses som växande hot. Med kommersiella aktörer som SpaceX och Blue Origin som aktiva spelare, blir rymden alltmer tillgänglig. Dock medför detta att även mindre stater och icke-statliga aktörer kan utnyttja rymden i försvars- och säkerhetssyfte. Internationella avtal, som

Yttre rymdtraktaten försöker reglera användningen av vapen och militär verksamhet i rymden, men många bedömer att traktaten är otillräcklig för att hantera dagens och framtidens utmaningar. Det råder en ökad medvetenhet om behovet av nya internationella normer och regler för att förhindra en vapenkapplöpning i rymden och säkerställa stabilitet i det yttre rymdområdet. Samtidigt är det viktigt att sådana regelverk inte får verka konkurrenshämmande, utan att de utformas på ett sätt som både främjar innovation och säkerställer att nationell och internationell rymdverksamhet kan bedrivas på ett transparent och rättvist sätt.

Militära doktriner erkänner nu rymden som en separat domän för krigföring, parallellt med land, hav, luft och cyberrymd. Förlusten av satellitkapacitet under en konflikt skulle ha förödande konsekvenser för ett lands militära och civila operationer. Esrange rymdcenter, beläget nära Kiruna, är en av Europas främsta uppskjutningsplatser för sondraketer och höghöjdsballonger. Sedan dess start 1966 har Esrange bidragit till forskning inom atmosfär, klimat och rymd. Esrange rymmer en av världens största civila satellitmarkstationer och fungerar som ett nav i vårt satellitstationsnätverk. Den 13 januari i år invigdes dessutom en uppskjutningsplats för satelliter vilket kraftfullt

stärker Espace Sveriges position inom rymdindustrin. Sverige har historiskt haft en framstående rymdförmåga, med aktörer som Swedish Space Corporation (SSC) som spelar en central roll globalt. Landets geografiska läge, tekniska expertis och Espace förmågor ger Sverige unika möjligheter att delta aktivt i rymdrelaterade försvars- och säkerhetsinitiativ. Som rymdnation ska Sverige ha kapacitet att utveckla och driva hela satellitprogram – från koncept och design till produktion, lansering och drift – när behoven uppstår, och med skyndsamhet. Denna förmåga stärker vår teknologiska självständighet, säkerställer snabba lösningar för nationella behov och gör det möjligt att effektivt bidra i internationella rymdinsatser. Sverige är idag en nation i framkant när det gäller rymdteknik och rymdomänens utveckling. Våra forskningsmiljöer, industriella aktörer och Espace placerar oss i en konkurrenskraftig position internationellt, och det finns en stor potential att ytterligare stärka Sveriges strategiska förmåga inom området. Den tekniska utvecklingen inom rymdomänen är snabb och kräver att vi kontinuerligt investerar i kompetens, innovation och infrastruktur för att bibehålla vår ledande position.

För att maximera nyttan av dessa satsningar behöver Försvarets materielverk (FMV) och dess upphandlingsregler bättre samverka med de krav som rymdomänen ställer. Detta omfattar både planering, upphandling och integration av rymdbaserade system i det bredare försvarsförsvaret. En modern och flexibel upphandlingsprocess är avgörande för att snabba upp utvecklingen och möjliggöra att svenska aktörer kan leverera innovativa lösningar i takt med förändrade behov.

Byråkratin och förutsättningarna för svensk rymdomän behöver löpande moderniseras. Det gäller allt från regelverk och certifieringar till samordning mellan civila och militära aktörer. Genom att förenkla och effektivisera dessa processer kan Sverige snabbare omsätta teknologiska framsteg till operativ förmåga, vilket stärker både nationell säkerhet och internationellt samarbete.

Inom Flygvapnet finns idag en mindre enhet som arbetar med rymdfrågor. Denna typ av specialiserade förmågor och initiativ är av strategisk betydelse för Sveriges långsiktiga säkerhet och teknologiska utveckling, och behöver därför stärkas och vidareutvecklas. Genom att tydligt knyta dessa insatser till den nationella rymdstrategin kan vi säkerställa att kompetensen inom rymdområdet kontinuerligt byggs ut, att erfarenheter sprids inom Försvarsmakten, och att Sverige kan behålla och vidareutveckla sin position som en nation i framkant inom rymdteknik. En långsiktig satsning på dessa enheter gör det också möjligt att bättre integrera rymdförmågor i

operativa planeringar, stärka samverkan med civila och internationella aktörer, och möta framtida säkerhetsutmaningar på ett mer precisionsenligt sätt.

Ekonomiskt försvar, utrikeshandel, värdekedjor, råvaror och kritiska komponenter

Sverige är ett relativt litet och exportberoende land i en av Europas geografiska ytterkanter. Värdet av den svenska exporten motsvarar idag omkring hälften av Sveriges BNP. Resurserna och delkomponenterna i svensk industri är sammanflätat i en komplex helhet, geografiskt utspridd, utvecklas snabbt och företag förändras snabbt över tid. Sveriges totalförsvarsförmåga är direkt beroende av en fungerande samhällsekonomi. Sverige behöver vid höjd beredskap och krig kunna säkerställa näringslivets funktionalitet, upprätthållande av global handel och totalförsvarets behov av varor och tjänster. Sverige har sårbarheter kring strategiska varor på nationell nivå som måste uppmärksammas, exempelvis är halvledare och vissa kemiska komponenter svåra att ersätta.

Halvledare är i nuläget en särskilt strategisk angelägenhet, i teknikutvecklingen, i industriella värdekedjor, i den digitala omställningen och exempelvis för rymdtekniken, superdatorer och inte minst försvarsindustrin. Avancerade elektronikkretsar i allmänhet och halvledarkomponenter i synnerhet är idag geopolitik på allra högsta nivå. På samma sätt är sällsynta jordartsmetaller avgörande för en rad högteknologiska produkter, från fordon och vindkraftverk till elektronik och försvarssystem. När Europa vill bryta sitt beroende av Kina för sällsynta jordartsmetaller kan Sverige dock spela en viktig roll då den nordiska berggrunden har goda förutsättningar härom. För att bygga reell beredskap och motståndskraft mot möjliga geopolitiska kriser krävs löpande och djupare analys och bevakning i kring dessa frågor.

En ny beredskapssektor för utrikeshandel är på väg att etableras där Kommerskollegium utses till sektorsansvarig myndighet och Tullverket blir den andra beredskapsmyndigheten i sektorn.

Cyberpolitiken

Svenska cyberförsvaret och beredskapen för cyberangrepp måste stärkas. Det är idag viktigare än någonsin tidigare att såväl myndigheter, kommuner, och företag bedriver

ett systematiskt informationssäkerhetsarbete. Det är av särskild vikt att stärka IT- och cybersäkerheten samt samhällets förmåga att möta asymmetriska cyberhot. Angreppen från cyberkriminella blir allt vanligare samtidigt som vi ser att angreppen även ökar från främmande stater. Främmande stater har resurser att skada samhällsviktiga funktioner så som livsmedelsförsörjning, elförsörjning och sjukvård med långvariga samhällsstörningar som följd. Statens ansvar för cybersäkerheten måste därför stärkas.

Riksdagen har beslutat att målet för digitaliseringspolitiken ska vara att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Samtidigt ser digitalisering inga nationsgränser och vi välkomnar därför arbeten som sker inom EU för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå. Den dåvarande S-ledda regeringen överlämnade Sveriges första strategi för cybersäkerhet till riksdagen redan den 22 juni 2017. Strategier kan med tiden behöva uppdateras men vi ser ändå med tvekan på nuvarande läge och Sveriges arbete med cybersäkerheten då ett staplande av olika strategier varken gör helheten mer strategisk eller mer samlad. Riksrevisionen lämnade en granskningsrapport om styrningen av samhällets cybersäkerhet våren 2023 där två av huvudbudskapen var att arbetet måste bli än mer strategiskt och att en samlad styrning måste säkerställas med en tydlig ansvarsfördelning. Roller, ansvarsfördelning och inriktningar har därefter blivit än mer fragmenterade mellan statsråd, i regeringskansliet och mellan tjänstepersonal. Därför behöver ansvarsförhållandena och strategier utredas och klargöras. (flytta ner del så att alla digitala delar hänger ihop) Roll i ansvarsfördelning och alla olika strategier staplade i statsapparaten lägg till att-sats

Signalspaning och underrättelse grunden i ett robust försvar

Sveriges signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet är av största vikt. Genom våra myndigheters arbete härom får Sverige unik kunskap om utländska förhållanden.

Pålitliga och löpande underrättelser om omvärlden är essentiella för att Sverige ska kunna bedriva en självständig utrikes- och säkerhetspolitik. Härtill följer även ett arbete för att stärka informationssäkerheten hos samhällsviktig verksamhet. I cybersamhället ska Sverige även i fortsättningen kunna erbjuda ett högklassigt stöd till myndigheter, statliga och privata bolag, föreningar och stiftelser som handhar känslig information. Säkerheten i IT-systemen ska ur sårbarhetssynpunkt löpande höjas.

Sverige bör vidmakthålla och utveckla kompetens och förmåga på signalspaningsområdet. Svensk signalspaning ska ligga i framkant. Regeringen måste ta ett särskilt initiativ till detta. Sverige bör vidmakthålla och utveckla kompetens och förmåga på signalspaningsområdet. Det bör göras en inventering av hur arbetet sker idag och vem som samlar ansvaret för säkerhet, utveckling och robusthet.

Digitalisering och artificiell intelligens

Digitala infrastrukturer är av yttersta vikt på många sätt både i normalläge och vid kris eller krig. Digitaliseringen av ledning och verkan är av central betydelse i dagens krigföring. Att kunna använda s.k. molntjänster är en förutsättning för den krigförande förmågan. Exempelvis använder såväl den ukrainska staten som Försvarsmakten molntjänster för att göra informationen oåtkomlig för fienden. Information och data har flyttats utanför landets gränser. Från ett svenskt perspektiv är detta ett område där lösningar måste sökas. Det är i sammanhanget oerhört angeläget att svenska statens insyn och kontroll säkras.

Artificiell intelligens används allt mer i privat såsom offentlig sektor. Sverige ska vara i framkant gällande i förståelse, användande och utvecklande av AI, med dess för- och nackdelar. Utvecklingen går snabbt och vi måste räkna med att AI kommer få växande betydelse i konflikter världen över. För ett högteknologiskt industriland som Sverige finns det goda möjligheter att ligga i framkant. Möjligheterna för försvaret och försvarsindustrin kan bli mycket stora och det är angeläget att Sverige agerar snabbt och tillvaratar de nya möjligheterna. Samtidigt måste också utmaningarna analyseras och tydliggöras.

Det ryska hybridhotet

Sverige utsätts dagligen för cyberattacker från främmande makt. Samtidigt drabbas telekommunikationsmaster och vattenreservoarer av attacker, och desinformation sprids på internet med udden riktad mot Sverige och svenska intressen. En lång rad europeiska länder utsätts i dag för omfattande så kallade hybridattacker. Säkerhetspolisen har tidigare pekat ut Ryssland som en av de aktörer som på allvar hotar svenska intressen genom spionage och annan fientlig verksamhet, något som har intensifierats i spåren av kriget i Ukraina.

Den ryska regimen försöker målmedvetet, genom hot, sabotageattacker och påverkansoperationer, splittra EU och minska vårt stöd till Ukraina. Varje dag som kriget i Ukraina fortgår försöker Ryssland försvaga sammanhållningen inom EU och mellan Europas länder. Det kan handla om sabotage, desinformation, dold påverkan mot media och politiker, hot i syfte att skrämma, operationer med hjälp av den olagliga skuggflottan eller störningar av trafiken genom manipulation av GPS-signaler. Rysslands mål är tydligt: att splittra våra samhällen, undergräva tilliten till våra institutioner och därigenom försvaga stödet till Ukraina och motståndet mot det ryska anfallskriget.

I en rapport från FOI och Acta från mars 2025 redovisas att cirka 300 företag i Sverige har nära kopplingar till den ryska staten. Det handlar framförallt om företag verksamma inom handel, fastigheter och informations- och kommunikationssystem. Banden till grovt kriminell verksamhet tydliggörs också. Finanspolisen och Ekobrottsmyndighet har bedrivit och bedriver granskning av brottslig verksamhet med direkt koppling till ryska intressen. Penningtvätt är ett av de områden som granskas.

Det är också ett faktum att ryska nätverk köpt tomter med närhet till strategiska platser kopplat till Sveriges säkerhet. Exempelvis så handlar det bl a om platser i Stockholms norra skärgård som ger insyn i inloppet till Stockholm. Andra exempelvis handlar om fastigheter och tomter i närhet till högteknologiska anläggningar. Fastigheter kan användas som plattform för spionage och sabotageaktioner i såväl fred, kris som krig.

För svensk del finns det mot bakgrund av detta anledning att skärpa nu gällande lagstiftning i förhållande till ryska nätverk och intressen. Med tanke på att ägande av olika typer av infrastruktur och företag kan användas i uppenbart fientligt syfte så bör åtgärder vidtas. Idag befinner sig hela Europa under ett hot från Ryssland. Kriget i Ukraina men också kraven på säkerhetspolitisk ordning där ryska intressen ”överordnas” kringliggande staters gör detta uppenbart.

Ryska nätverks äganden, företag med kopplingar till Ryssland och ryska bulvanförfaranden måste särbehandlas. Det innebär att ryskt ägande i Sverige med kopplingar till eller kontroll från den ryska staten i princip måste förbjudas. Äganden kopplat till ryska intressen när det gäller tomter och fastigheter på strategiska platser, i anslutning till försvarsanläggningar, strategiska företag eller institutioner ska kunna beslagtas och kontrolleras av svenska staten. Sak samma gäller för sådana plattformar som kan användas för aktivitet mot svenska intressen i en freds-, kris- eller krigssituation.

En snabb översyn av gällande lagstiftning samt tydliga direktiv i ärendet till svenska myndigheter är nödvändig. Det som ovan redovisats är ett stort problem som måste åtgärdas. Sverige har ingen anledning att tillåta rysk fientlig och krigsförberedande verksamhet på vårt territorium.

De baltiska länderna har redan visat att det i praktiken går att stoppa ryska turistvisum genom regeringsbeslut och administrativa åtgärder, exempelvis genom färre bokningsbara tider, längre handläggningstider och mycket restriktiva bedömningar. Sverige bör följa samma linje.

En annan del av det ryska hybridhotet mot Sverige och andra länder utgörs av störningar av GPS-systemet som sedan lång tid tillbaka drivs med systematik. Hittills i år har cirka 740 störningar av satellitbaserad navigation noterats. Under 2024 så noterades 495 störningar. Allt detta är enligt Transportstyrelsen. Transportstyrelsen konstaterar också att störningarna kan härledas till Ryssland. GPS-störningarna är ytterst allvarliga och riskerar att störa sjö- och luftfart på sådant sätt att olyckor av skiftande slag kan inträffa. Dessa störningar är systematiska och politiskt motiverade. Därför är det rimligt att klassa dem som terrorbrott som ska följas upp med internationella efterlysningar.

Det psykologiska försvaret är avgörande för totalförsvaret

Påverkansoperationer och hybridkrig har blivit framträdande taktiker i det moderna säkerhetslandskapet, och Sverige är inte opåverkat. Hybridkrig innefattar en mix av konventionella, irreguljära och cyberbaserade operationer samt informationskrigföring, som ofta genomförs i skuggan av traditionell krigföring. Påverkansoperationer syftar till att destabilisera eller manipulera ett samhälles beslutsprocesser, opinion eller institutioner utan att öppet utmana landet militärt. De senaste åren har Sverige bevittnat en ökning av misstänkta påverkansoperationer, särskilt i digitala medier. Ryssland har ofta pekats ut som den främsta aktören bakom sådana operationer, med anklagelser om desinformationskampanjer, cyberattacker och försök att påverka opinionen. Ett starkt psykologiskt försvar är viktigt för att hindra ryktesspridning under kris och har som syfte att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen samt Sveriges frihet och oberoende. Den socialdemokratiska regeringen inrättade vid årsskiftet 2021/2022 Myndigheten för psykologiskt försvar som har det överordnade ansvaret för att utveckla och samordna Sveriges psykologiska försvar. Arbetet för att

stärka samhällets motståndskraft mot desinformation och propaganda måste fortsätta. I sammanhanget är det viktigt att värna public service vars informationsansvar vid höjd beredskap bör stärkas.

Vikten av brett programutbud som attraherar breda grupper av det svenska samhället, som på det viset säkrar ett brett förtroende även i händelse av kris. Källkritik har alltid varit viktig kunskap för den enskilde. I vågor, som internets genombrott, sociala mediers genombrott och smarta mobilers intåg i vardagen, har det blivit en allt mer nödvändig färdighet för den enskilde. Alternativa fakta, desinformation och Deep fake har på nytt visat behovet av en bildad befolkning. Att terrororganisationer och främmande makt använder desinformation som medel för att destabilisera det svenska samhället är en realitet. Att svenska medborgare kan förhålla sig kritiskt till information och andras påståenden har därför slutat vara ett intresse för den enskilde och blivit en fråga om nationell säkerhet. Medvetna försök att destabilisera det svenska samhället genom desinformation och propaganda har mycket mindre utsikter att lyckas om befolkningen är bildad, kunnig och förmår tänka kritiskt. I det allt sämre säkerhetsläge samtidigt bjuder har befolkningen och rikets säkerhet intresse av mer bildning, mer kunskap, mer självständigt och kritiskt tänkande.

I dagens säkerhetslandskap utgör både fysiska och digitala hot allvarliga utmaningar, där sabotage mot master, störningar i vattenförsörjning och plötsliga flyktingströmmar kan initieras eller utnyttjas av en antagonistisk aktör. Parallellt förekommer strategiska informationspåverkanskampanjer och organiserad desinformation, från ”trollfabriker”, som syftar till att undergräva samhällsförtroende och demokratiska processer.

Tillsammans utgör dessa kombinerade hot en form av systematisk destabilisering, vilket kräver att samhället är berett både organisatoriskt och operativt för att kunna motverka, begränsa och återhämta sig från dem.

Valpåverkan är en särskilt allvarlig dimension av dessa hot. Genom riktade kampanjer, spridning av falsk information och manipulation av opinionsbildning kan antagoniska aktörer försöka påverka demokratiska val och undergräva förtroendet för politiska institutioner. För att motverka detta krävs både förebyggande åtgärder, robust informationssäkerhet och en väl fungerande demokrati som kan stå emot försök till systematiskt påverkansarbete.

Peter Hultqvist (S)

Helén Pettersson (S)

Hanna Westerén (S)

Markus Selin (S)

Johan Andersson (S)

Erik Ezeliuss (S)

Lena Johansson (S)